

Левченко Яна Сергіївна
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.

МАЛЬВА – СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Квітка мальва посідає чільне місце в українській народній культурі та фольклорі. Вона – один із символів любові до рідної землі, свого народу, батьківської хати; своєрідний символ мудрості, віри, надії та любові. Народні повір'я свідчать, що добрі душі прашурів поселяються на мальві й охороняють мешканців оселі. Наші предки вірили, що коли взяти з собою квіти у подорож, то мандрівник обов'язково повернеться на Батьківщину. Її в горщику везли чумаки, коли їхали по сіль, щоб розбійники не вбили; калачики у кутку корчми ставили від напасті, вважалося, якщо кинути квітку позад себе – вона додасть сили.

Саме вони були одними з перших квітів, описаних у літературі. Горацій згадував їх як компонент свого харчування, описуючи досить коротко: «Для мене харчем є маслини, цикорій та мальви». Ці рослини здавна вживали в їжу. Відомі факти, що під час голодомору, українці харчувались, окрім інших диких рослин, і калачиками з мальви.

І нині завдяки своїй невибагливості та красі ці квіти популярні по всій Україні. Раніше ними прикрашали садиби, не було села, хати, квітника, де не росли б біля тину чи під вікнами мальви – обереги духовної спадщини. Чи не найбільш поширеною і улюбленою в Україні здавна вважали рожеву мальву, або – рожу. Часто мальви вишивали на сорочках, бо вірили, що ті давали захист роду людини, що її носила. Про цю незвичайну квітку склали легенди.

Зокрема, на Придніпров'ї є такі легенди про мальву. «Дуже давно це було. Так давно, що й спогадів про ті часи не лишилося, тільки ось цей переказ. Жила побіля Дніпра серед свого народу дівчина Мальва. Дуже гарною була: струнка, чорноброва, а очі сині-сині, а уста рожеві, наче соком налиті. Багато юнаків за нею упало, але Мальва на них і не дивилась, бо покохала молодого звитяжного воїна на ймення Володар. І він її кохав. Та трапилася в тому краї війна, пішов Володар боронити рідну землю, а Мальва чекала. Щодня виходила на високий курган у степу, виглядала милого, та не дочекалась, від туги померла. На кургані її і поховали, а коли минув якийсь час, виросла на тому місці дивовижна квітка –

струнка, як дівочий стан, а квіти червоні, як уста. І назвали люди ту квітку мальвою, щоб нагадувала вона про вірне кохання, яке вічно живе у незрадливому серці».

В іншій наголошується на сміливість дівчини Мальви у боротьбі з ворогами: «Тяжко жилося людям в українських степах, багато ворогів зазіхало на їхні родючі землі. То кримчаки налітали, то турки, то поляки. Грабували, забирали в неволю, полювали за красунями, котрих згодом продавали в ханські та султанські гареми. Люди – чоловіки, жінки, навіть діти – боронилися, як могли, хто вилами, хто сокирою, а хто хоч дубцем. Налетіли якось на вільний хутір бусурмени, кого порубали, кого в полон забрали, тільки з юнкою Мальвою ніяк упоратися не могли. Бо горда й вільнолюбива козацька донька з дитинства переймала від батька та старших братів військову науку: і на коні гарцювала, і шаблею володіла не згірш будь-якого козака. Не один бусурмен поліг від її руки. Та сили були нерівні, полягла в бою і Мальва. Лютували вороги, що проста дівка побила стільки їхніх вояків. Порубали її тіло на шматки та й порозкидали на всі боки, а там, де вони впали, скоро зросли чудові квіти, які люди назвали мальвами на спомин про відважну дівчину-козачку».

Саме тому цю квітку полюбляють використовувати митці у творчості: художники, письменники. Зокрема відомі полотна художників із мальвами: К. Білокур «Мальви» (1950), В. Зарецький «Мальви» (1986), Д. Нарбут «Мальви» (із серії «Квіти України»). Символ квітки використовують відомі українські письменники: Роман Іваничук у романі «Мальви», Спиридон Черкасенко у романі «Пригоди молодого лицаря». Василь Скуратівський називає мальви, разом із калиною, вербою, тополею одвічними символами, якими опредметнювалося найсвятіше – любов до рідної землі, й водночас зазначає: «Не було села, а в ньому хати, де не палахкотіли б під вікнами мальви – ці незрадливі обереги нашої духовної спадщини».

Отже, цінуємо квітку мальву як символ України та рідної оселі.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Мальви – символ і оберіг української оселі. URL: <https://www.dnipro.libr.dp.ua/flora,%20mallow,%20legends>
2. Мальва. URL: <https://sites.google.com/site/rosliniukraieni3/malva>

*Ольховський Євген Дмитрович
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник – доктор наук з соц. комунікацій, проф. Грабар Н.Г.*

КОЗАКИ: ЧИ ВСЕ МИ ЗНАЄМО ПРО ЗВИЧАЇ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА?

Козацтво завжди цікавило нас своїми звичаями та побутом. Про початковий етап виникнення козацтва нам відомо небагато. Однак, козаки з'явилися не просто так. У ті важкі часи протистояння різних культур вирішувалася доля українського народу. Тюркське за походженням слово «козак» означало вільних, незалежних від пана людей, які не мали чітко визначеного місця у суспільстві.

Як будь-яке військово-формування того часу, козаки мали певні звичаї та закони. Але що ми про них знаємо? Більшість людей знайомі з культурою козаків саме завдяки повісті Гоголя «Тарас Бульба». У своєму творі Микола Васильович розповідає про варварські звичаї, слабкий громадський побут та забобони козаків. Знайомлячись з темою «Культура козацької доби» вирішив досконаліше дізнатися про справжні звичаї українського козацтва.

Зазначимо про деякі особливості козацьких звичаїв. Запорозькі козаки носили як відмінний знак чуприну на маківці голови. Таку «відзнаку» дозволялося носити тільки обраним – вона була своєрідною відзнакою лицарського стану. Чуприни заборонялося носити джурам, селянам-втікачам, недосвідченим воякам, брехунам, боягузам, злодіям та ошуканцям. Мабуть найбільшою ганьбою на Січі вважалося позбавлення козака чуприни. Про надзвичайно високий статус цієї зачіски у запорожців свідчить і спеціальний спосіб носіння чуприни, закрученої саме за ліве вухо. Це пов'язане з тим, що усі свої нагороди козаки також вдягали на лівий бік одягу.